

"Més que no pas un regal dec ser un suplici"

Maria Reig, sis mesos al davant de la Secretaria General Tècnica del Medi Ambient, es proposa d'encapçalar la revolució ecològica de les Valls. Peti qui peti. Ella mateixa i tot, si cal. Aquestes són les cartes de Maria Reig, fundadora d'APAPMA, l'única organització andorrana de defensa ecològica i impulsora de la campanya de protecció del Madriu, l'última gran vall verge d'Andorra, amenaçada per una carretera.

Ecologista per nostàlgia d'allò que s'ha perdut.

—No cal ser ecologista per sentir-se així. Molts hem tingut un sentiment de rebel·lia veient com es degradava Andorra i els polítics i la societat civil mirant-s'ho passivament. L'ecologisme ve després.

—*La consciència d'aquesta degradació ecològica ha arribat massa tard?*

—La consciència que Andorra es degradava hi ha estat sempre, però els anys 60 creien que el progrés era incompatible amb la protecció de la natura. Fa menys de vint anys que ha començat a canviar aquesta òptica. Als anys 70 encara creïem que la degradació era inevitable. Importaven més les reformes institucionals o les polítiques socio-culturals. L'ordenament del territori era vist com una cosa que coartava la llibertat de l'andorrà.

—*Ho pensaven polítics joves i vells?*

—Tots, sense excepció. La llibertat a Andorra encara és entesa en termes de liberalisme salvatge.

—*Però les Ordinacions (normes obligatòries d'urbanisme i arquitectura) bé marquen unes regles de joc...*

—... que són obsoletes i la meitat no es compleixen. Cada dia es fan coses que transgredeixen absolutament les Ordinacions. A veure, a Andorra hi ha una cosa que va molt malament: la gent espera que les institucions reaccionin i és la gent que ha de reaccionar. La revolució a Andorra es farà des del carrer i, en canvi, la gent encara espera que els polítics els arreglin les coses.

—*La revolució va començar al Madriu.*

—El Madriu potser ha estat emblemàtic perquè ha aglutinat tot un seguit de gent que s'ha atrevit a plantar cara. I d'aquí a pocs anys la gent d'Andorra s'acostumarà a plantar cara a més coses. I plantar cara què vol dir? Que els polítics es definiran amb idees clares i estarem orgullosos de dir "sí o no al creixement econòmic sostenible" i com el volem.

—*Ara no és possible?*

—La gent no gosa dir el que pensa. Al carrer, d'un en un, t'ho diuen, però només de tant en tant s'expressen en coses molt transcendents: la Constitució, els co-prínceps, l'economia... Ara bé, en les petites coses, ningú no pren posicions.

—*APAPMA pretenia ser l'avantguarda d'aquesta revolució?*

—Teníem la idea de plantar cara, això sí.

—*Per pura desesperació?*

—Al cap de sis mesos de crear APAPMA teníem vuit-cents socis. Jo només vaig fer uns set o vuit socis, els més amics. Quan en tant poc de temps tens tants de socis, no ets pas tu qui fa la revolució, és tota la gent. La Coordinadora pro-Madriu, en què també participem com a entitat, no va néixer pas d'APAPMA. Això vol dir que, en el fons, hi ha un tant per cent molt gran de gent a Andorra que s'identifica amb aquests problemes. El que passa és que és una majoria silenciosa, com totes les majories.

—*Convertir Maria Reig en secretària d'estat del medi natural vol dir entronitzar els revolucionaris?*

—Pot ser-ne un cert símbol, però abans ha calgut que el Govern definís unes certes posicions pel que fa al medi. Des d'APAPMA i en dos anys de parlamentària al Consell General, jo he mantingut sempre la mateixa línia.

—*Aquest darrer càrrec és una concessió o un regal enverinat?*

—Si el Govern m'hagués volgut fer algun regal, m'haurien nomenat tot seguit. S'ho van rumiar tres mesos. Per al Govern, més que no pas un regal dec ser un suplici. (Rialles).

—*I li donen una secretaria d'estat, que és bastant menys que no pas un ministeri.*

—És voluntat política de no crear un ministeri del medi. Jo no hi vaig participar, aquí. La diferència quina és? Que no entro al Consell de Ministres.

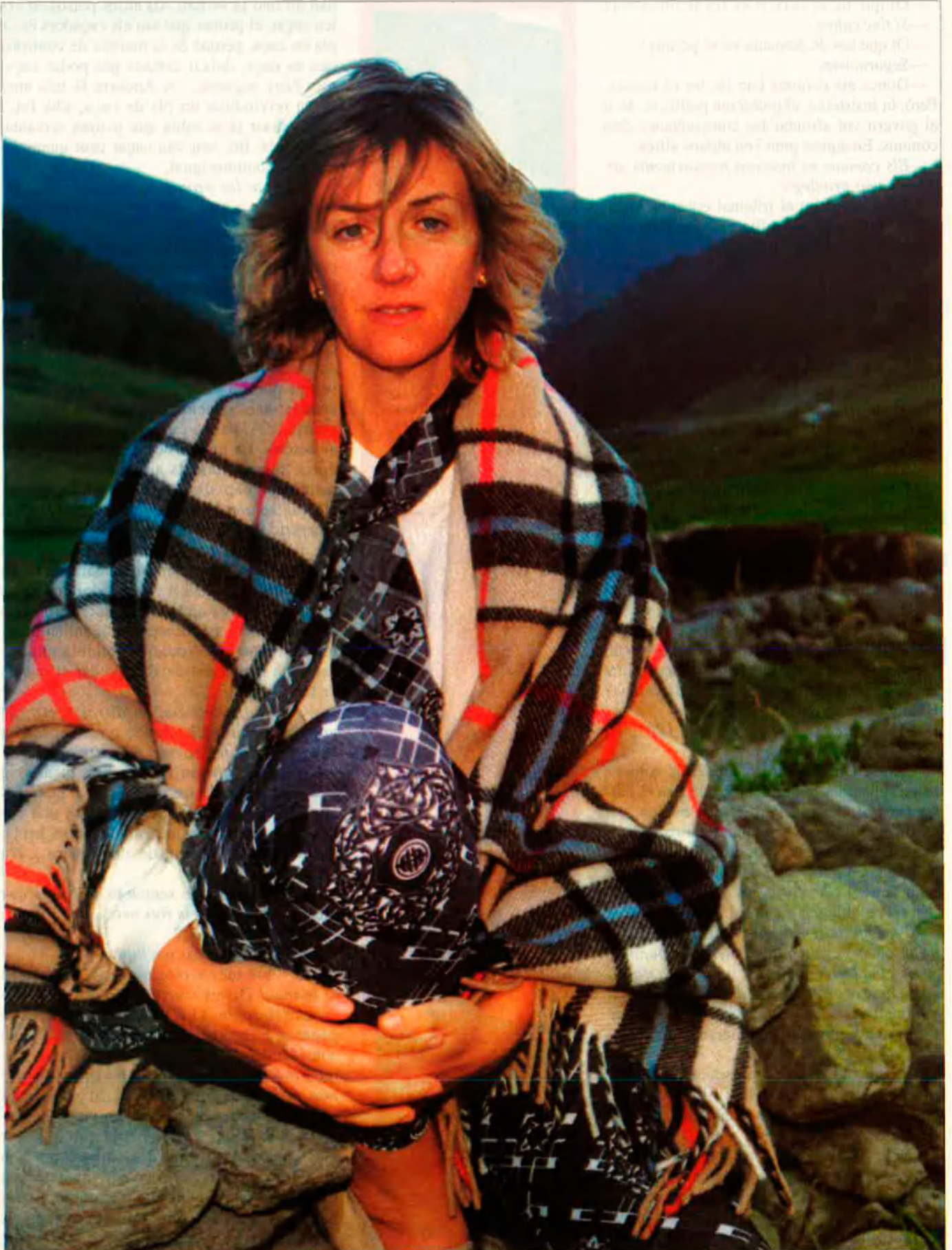
—*Un cert desavantatge.*

—Tindran els mateixos informes damunt la taula, tant si hi sóc com si no hi sóc.

—*L'informe favorable a la protecció del Madriu no ha tingut encara resposta de dalt.*

—El Govern se n'inhibeix. No hi ha una presa de posició clara. Però la pregunta clau és si els comuns tenen potestat d'ordenar obres d'aquesta mena. (El comú d'Escaldes-Engordany proposa l'ampliació del camí de Ramio, zona de bordes en una vall verge, per fer-hi arribar els 4x4). I el problema bèstia és si el Govern vol assumir la responsabilitat de parar les obres d'un comú.

—*Ni que el comú hi tingui competències?*

—Oi que tu, si vols, pots fer-te una casa?

—*Si tinc calers...*

—Oi que has de demanar-ne el permís?

—*Segurament.*

—Doncs els comuns han de fer el mateix. Però, hi insisteixo, el problema polític és de si el govern vol afrontar les competències dels comuns. En aquest punt i en alguns altres.

—*Els comuns es mostren intransigents sobre els seus privilegis.*

—Per això tenim el tribunal constitucional. Podem provocar un conflicte de competències i a veure què hi diu el tribunal.

—*A un any vista de les eleccions comunals, hi ha cap govern que vulgui suïcidar-se?*

—Suïcidi? Per què?

—*Perquè aquest és un Govern que depèn encara de suports parroquials-comunals.*

—Llavors el Govern què governarà?

—...

—El govern ha de defensar les prerrogatives de l'estat andorrà. Què ha de fer, sinó? Deixar-se trepitjar pels interessos privats dels cònsols o dels particulars?

—*Però aquest govern Ribas de veritat governa?*

—Jo em penso que pot governar. Un govern, encara que tingui vuit vots de vint-i-vuit, pot governar. I m'atreviria a dir més. Si es marca una línia, en benestar social, en medi natural, en sanitat, aquest Govern es pot trobar sense suport parlamentari, però amb el suport del poble. Cal valentia i que protestin els cònsols. Què va passar entre la Generalitat i la Corporació Metropolitana de Barcelona? Home, l'estat és l'estat!

—*Abans del Govern, creat el 1981, en aquest país hi havia comuns.*

—I què? Qui són els comuns? Els comuns han d'aplicar les regles del joc que fixa el Parlament i el Govern. Però et penses que, per exemple, a Andorra hi ha una política de benestar social unitària? Ni de lluny. Depèn de la parròquia en què visquis, tindràs més serveis o no tants. I els serveis no es mancomunen. Són set repúbliques en un sol estat.

—*Parlem de temes que l'afecten directament. Com s'explica que, havent-hi poc més d'una cinquantena d'isards a Andorra s'atorguin cinc-centes llicències de caça?*

—Igual que l'any passat. N'hi havia seixanta-dos i en van matar cent-quaranta un.

—*I els altres d'on surten?*

—Imagina-t'ho. On van a caçar els caçadors andorrans? A la Cerdanya o a l'Arieja. Jo et dic una cosa, i no és demagogia perquè, a mi, els caçadors no em voten...

—*Ni la votaran mai...*

—Per mi és un honor. Jo tampoc no he menjat mai carn d'isard i és una resistència pacífica que hi faig. Però el caçador d'Andorra té un problema per a evolucionar, i és que no li

“El govern ha de defensar les prerrogatives de l'estat andorrà. Què ha de fer, sinó? Deixar-se trepitjar pels interessos privats dels cònsols o dels particulars?”

han dit mai la veritat. Als altres països, si volen caçar, el primer que fan els caçadors és un pla de caça, perquè és la manera de controlar què es caça, deixar créixer per poder caçar més l'any següent... A Andorra fa tres anys es va reivindicar un pla de caça, s'ha fet, i l'any passat ja se sabia que teníem seixanta-dos isards. Bé, se'n van caçar cent quaranta-dos i tot continua igual.

—*Excepte les protestes, cada cop més intenses, dels països veïns contra els caçadors andorrans.*

—Mira, quan em vaig asseure amb els caçadors a negociar el pla de caça, en el fons, sabia que anava a pactar coses impactables. I ara sé que és impactable. L'article 31 de la Constitució ens diu que és missió de l'estat de vetllar pels recursos naturals i la fauna autòctona. Si tu mires la fauna autòctona, veuràs que no existeix. Són mostres excepcionals: una trentena de galls fers, uns pocs isards... Això no és vetllar per la fauna autòctona. La missió de l'estat és que a Andorra hi hagi tots els animals que tècnicament capiguen al nostre territori. I després, els que sobren, es dediquen a l'aprofitament cinegètic. Els que sobren, no pas els que falten. I es permet que s'aprofiti el que no es pot aprofitar. Ara parlo com a ciutadana: la fauna autòctona és de tots, i els caçadors que s'ho passin de conya amb l'excedent, però quan encara no hem assolit aquesta quantitat mínima de fauna autòctona, em sembla una indecència que l'estat deixi depredar el que és de tots.

—*Com s'explica que en altres afers tan greus, com les aigües brutes o els abocadors il·legals, Andorra no hagi fet gairebé res?*

—A mi, encara em rebenta més quan veig que mai no s'ha fet res per descobrir què és el que embruta els rius. Senyors, fem una enquesta a veure per què l'aigua baixa bruta, anem a mirar el sistema de clavegueres... No ho hem fet fins ara.

—*Els andorrans ja sabien fa vint anys que era millor de tenir els rius nets...*

—Ah sí? Ho sabien?

—*Suïssa no era pas tan lluny.*

—El llibre més ecològic que té Andorra és el *Manual Digest (recopilació d'usos i costums del segle XVII)* que no permetia al pagès d'embrutar el riu. Imagina't si tenia consideració l'home andorrà pel riu que gairebé ni s'hi podia pixar. Si els antics andorrans sabien que contaminar el riu els perjudicava, què caram ha passat? La gran desbandada. Les regles de joc no es van imposar més, i ara si tu els dius que aquest camí s'ha de preservar i que no hi volem una autopista de quinze metres, qualsevol s'hi pot tirar contra. La gent ha de saber amb qui es juga els calers. Si faig política i faig teixit social haig

de ser prou valenta per a aplicar el que penso. Aquí, al Consell, al Govern, als comuns, es fan uns programes que després no tiren mai endavant, sempre *per si de cas*, per no molestar aquest sector o aquell lobby.

—*El primer Govern Ribas (1982-1984) se la va jugar fent una llei d'impostos i va acabar fulminat.*

—Perdona, aquí ningú no se l'ha jugada. El primer Govern no es va saber explicar i moltes de les taxes que proposava, les apliquen ara als comuns.

—*I ara la gent es queixa que ja paga als comuns i no vol pagar a l'estat.*

—A veure, el tema impositiu a Andorra s'ha de reformar. Tota la pressió recau sobre el comerç i els serveis, quan jo, com a ciutadana, no pago ni un duro. Aquí no pagues ni la il·luminació pública! Si la qüestió impositiva fa por, hi ha d'haver algú que digui que això és el que cal fer.

—*Si aquest darrer govern Ribas durés quatre anys, què li agradaria d'haver enllestit?*

—Si aquest govern tanca la legislatura, segur que haurà fet coses sobre el medi. És un moment excepcional: en medi aquest Govern té tots els grups a favor: la banca andorrana, l'opinió pública, el Pla Estratègic, però no acaba d'apostar per un departament del medi, amb totes les conseqüències, i que s'emprenyi qui vulgui.

—*I vostè, què l'emprenya d'aquesta societat civil?*

—Ara hi hi ha la prepotència del milionari que em treu de polleguera. És aquest caçador-depredador que porta el rèlex d'or, la cadena, la placa i la camisa descordada. Això és la nova Andorra. Abans érem 6.000 i el que feia 6.001 emigrava perquè no hi havia prou menjar per a tothom. Aquest equilibri tradicional s'ha trencat, sobretot aquests últims deu anys. La Constitució ha fet la revolució burgesa a Andorra, però aquest país encara té vergonya de la seva identitat, fins al punt que té vergonya de la mateixa escola andorrana: que si és massa cara, que si no serveix de res... Ens hem tornat boigs. Destruïm les velles cases pairals per fer-hi cases de plàstic, ens venem la terra als especuladors francesos, espanyols o xinesos, a qui sigui, ens fem un xalet i rebentem l'entorn, i després diem que són rics els altres. Ser andorrà era una manera de concebre la vida. Per què? Perquè els anys 40 Andorra no era res, érem uns taujanots. Igual que els de la Cerdanya o

—**Vostè és l'ovella negra del clan Reig?**

—**Al clan Reig hi ha dues tendències. La tendència de la gent que prescindeix del clan Reig com prescindeix de qualsevol altre clan i la tendència que s'aglutina al voltant del meu cosí, Òscar Ribas.**

—**Aquest clan ha manat Andorra, en diverses fases, aquests últims trenta anys. Quines són les seves culpes?**

—**És cert que el clan Reig hi ha tingut una gran influència, però no ha manat sempre. Manar és fer consens, no pas actuar dictatorialment.**

—**Però hi havia la política Reig del meu pare (Serafí Reig, conseller general) o del meu oncle (Julia Reig, síndic general) i la política Reig que fa l'Òscar Ribas. És diferent, ni millor ni pitjor.**

—**Ribas també fa consens?**

—**No. Si ho fes, governaria amb divuit parlamentaris.**

del Pallars. Però no hem sabut reconvertir aquest llegat tradicional, aquesta solidaritat que hi havia entre nosaltres, i ara tenim uns símbols nefastos: tenir passaport, matar un isard i conduir a mil per hora deu fer molt andorrà, però no es pot concebre una nova Andorra, amb aquesta mentalitat.

—*Aquestes coses es poden dir, si es posseeix la fortuna més gran d'Andorra?*

—Depèn de com t'ho miris. Si ho amides a pams, en tinc bastants de pams.

—*Així és la terratinent més important d'Andorra?*

—Terratinent, déu n'hi do. Però jo no m'ho vendré. O sigui que no em servirà de res.

—*Li agraden els abrics de pell?*

—M'havien agradat els abrics de pell, però fa més de quinze anys que no en gasto. És una posició davant la vida. Res més.

—*Diuen que la seva negativa a vendre uns terrenys d'Encamp impedeix el desdoblament de la carretera nacional, que serviria per a evitar embussos constants?*

—Encamp ha tingut el creixement més alt de tot Andorra. En cinc o sis anys s'ha desgraciat urbanísticament, i jo faig la meua resistència passiva. Quan em presentin un pla d'urbanisme i el nostre poble sàpiga on va, què vol ser, si un poble de qualitat o un apèndix de Bellvitge, jo prendré les meves responsabilitats. De totes maneres, els eixamplaments que han fet a Encamp han estat cedits gratuïtament, cosa que no pot dir tothom.

—*Gasta més assessors que clínexs?*

—M'agraden molt, sobretot si són intel·ligents i en saben més que jo. També n'hi ha alguns que veig que no funcionen i els engego a dida.

—*Haver trobat en Ramon Folch és una ganga?*

—El meu projecte de medi natural, només el puc fer amb en Ramon Folch. No és aquí per casualitat. Si el Govern andorrà vol fer una operació de maquillatge en medi, ens n'anirem.

—*Així de rotund?*

—Així de clar. Si volem fer medi de veritat hem de fer preservació, diagnosi i intervenció en tots els àmbits de l'ecologia.

—*Hi som a temps, de reinventar cap mena de Suïssa pirinenca?*

—Més aviat diguem que no ho veig gaire clar.

Oriol Malló